

lika väl förena vi oss och gå gemensamt fram inför Guds ansikte. Och det ligger en förunderlig styrka i gemensam tillbedjan, då Guds Ande, som också är bönen's Ande, får gripa hela församlingen. Ty vi äro icke alla lika starka, icke alla lika långt hunna. En har kommit långt på bönen's väg, och kunde vittna om många härliga upplevelser på den vägen, en annan är endast nybörjare, en tredje knappast det.

Men det är som hjälpte vi varandra i den gemensamma tillbedjan i Guds hus. Här träder den starkare till och hjälper den svagare. Här meddelar den gamle bedjaren nybörjaren sina rika och hoppyllda erfarenheter. Icke syn-

ligt, icke med ord, men osynligt genom Andens gemenskap. »Så utgöra vi, fastän många, en enda kropp i Kristus, men var för sig äro vi lemmar, varandra till tjänst.»

Men det är icke av oss, Guds gåva är det. Ty vi kunna i det stycket litet hjälpa varandra. Men hur lyda orden i nattvardsmässan: »Upplyften edra hjärtan till Gud.» — Det är icke alltid så lätt. Vi försöka måhända, men det går ej. Men så kommer fortsättningen med hoppet, hjälpen och tillförsikten. Vi vända oss till Honom, som älskar tillbedjare i anda och sanning, och som lovat höra oss, vi bedja: »Gud upplyfte våra hjärtan!»

Martin Leby.

Erik Norenus.

Översättaren av Sv. ps. 76 och 77.

Ingen passionstid förgår, utan att i våra svenska församlingar åter och åter uppställas de båda sykonpsalmerna »Jesu, du mitt liv, min hälsa» och »Jesu, djupa såren dina». Melodierna höra även till de för vårt folk mest bekanta: redan i skolan ha vi väl alla lärt oss känna igen dem, och de sjungas också med allmänt deltagande av unga och gamla.

Såsom en blick under texten i psalmboken säger oss, äro dessa sånger översättningar från tyska författare: advokaten Ernst Kristofer Homburg (1605—1681) och prästen Johann Heermann (1585—1647), bägge kända som poeter, den senare t. o. m. »poeta laureatus» och en av den evangeliska kristenhetens största psalmdiktare i alla tider. Den svenske översättaren är däremot föga känd: I »Västerås Stifts Herdaminne» (III. s. 89 f.)

ger J. F. Muncktell några bidrag till hans biografi. Kollega och kaplan i Hedemora, omsider (1683) andre komminister där, gjorde han sig värderad för »sina synnerliga gåvor» och visade även »lyckligt anlag för poesien, både den latinska och svenska». Efter ett prov till kyrkoherdebefattningen i Floda (1694) begärde honom därvarande församling »med tårar» till sin pastor, men en annan blev den lycklige. Såsom utnämnd kyrkoherde i Garpenberg avled Norenus den 26 mars 1696 i sin födelsestad Hedemora, sextioett år gammal. Hans hustru, som var sjuklig, hade gått bort före honom.

Befordringar gingo ju ofta långsamt i äldre tider, men att en man med så allmänt värderade egenskaper som lärare och predikant icke hade bättre framgång, torde få tillskrivas en viss strävhet i lynnet:

den »ohövlighet» och »sturskhet», som hans förmän prostarna Skragge och Holstenius tillvitade honom. Det saknar ej sitt intresse, att den numera blott för sina passionspsalmer ihågkomne prästmannen måste uppbära klander för bristande subordination: det vill synas, som om mången gång i gamla tider känsligheten för lidandets mystik och mottagligheten för intryck av Smärtornas Man sammanhängt med en viss förmåga att skaffa sig fiender och ådraga sig överordnades eller jämlikars ovilja. En av de tidigaste representanterna för en personligt känd passionsdiktning: Berengarius av Tours (d. 1088) anropar i sin enda bevarade hymn (*Juste judex, Jesu Christe*) Frälsaren om hjälp mot fiendernas anlopp: Kristi lidande, Kristi kors skall bevara honom för alla deras försåt. När Norenus i sin översättning av Homburgs psalm (sv. ps. 76) hämtar styrka av Jesu tålmod under »härdeord, spott, hohn och spee» (v. 2) och vid falska anklagelser (v. 5) eller när han tackar Frälsaren, att

Ödmiukheeten tin har bötat /
För min stältheetz öfwermodh,

vill man gärna däri ana ett personligt känslomoment. Men vid den tid, då han utgav sina psalmöversättningar (1675), hade han väl ännu ej fått pröva på så mycket av klander och motgång. Det ligger dock något providentiellt betydelsefullt i bekännelsen med Heermanns ord (v. 3):

Will migh Werlden Hiertat föra /
På then breda Wällusts-Bahn /
ther iagh Jubelsång får höra /
Skodar iagh tå fljigt an /
På tin Marters tunga Last . . .

Alltför mycken framgång är icke hälsosam, det vet han, och redan denna insikt har väl hjälpt honom att resignera under motgångarnas

och familjebekymrens år. Men han har ju även haft ett djupare kvietiv:

Har iag tig i Hiertat inna /
Allan Godheetz Källa wid/
Ingen Sweda kan mig hinna /
Ia/ i sidsta Kamp och Strijd/
Iag fördöllier mig i tig /
Hwilken kan då skada mig /
Then i tin Såår Rum har funnit /
Han har lycklig öfwerwunnit.

Det lilla märke, som daldialekten satt i hans språk (*inna*: inne), ger något personligt vinnande åt strofens ursprungliga form.

Det är blott två psalmer vi nu äga från Norenus' hand, men säkert har han översatt många fler. Enligt Schefferus' *Suecia Literata* har han utgivit: *Exercitium pietatis, per cantiones sacras de passione Christi, ex German. in Suetic.* (Arosiæ 1675), d. v. s. *Gudfruchtighetenes öfning vthi Gudeliga Songer om Jesu lidande, öfversatte från Tyskan* (Västerås 1675), såsom enligt gamla uppgifter titeln lydde. Intet exemplar är bevarat, såvitt nu är känt. Men det vill synas, som skulle Norenus' arbete (möjligen i sin andra upplaga) utgivits tillsammans med ett annat av liknande art: hovrättskommisarien Lars Springers *Konst-Spiegel Rätt til at döo*, också en översättning från tyskan (Västerås 1676). Av denna bok och ett med den sammanhäftat opus finns ett fragment i Kungl. Biblioteket, vars register innehåller begynnelse-raderna till en grupp *passionspsalmer*, som icke ingå i *Konst-Spiegel*. Då bland dessa passionspsalmer tydligen även ha stått att läsa n:r 76 och 77 i vår nuvarande psalmbok, är det stark anledning att förmoda, att ifrågavarande psalmgrupp just är den, som Norenus utgav 1675.

Det kan ju vara av intresse att veta, att enligt omtalade register så tidigt som 1676, Paul Gerhardts

dödsår, på vårt språk funnits översättningar av denne store psalmdiktarens ryktbaraste sånger över Jesu lidande, t. ex. »Ein Lämmlein geht» (*Ett Lamb begår och bär på sigh*), »O Welt sieh hier dein Leben» (*O Werld see här titt Liffwe*), alla de sju sångerna till Jesu lemningar och anlete (efter medeltida latinska förebilder), av vilka hymner numera fem anses vara författade av cisterciensabboten i Villers Arnulf från Löwen (d. 1250), alltså även »O Haupt voll Blut und Wunden» (*O Hufwud fult med sweda*) och »Sei mir tausendmal gegrüsset» (*War mig tusend gånger helsat*), vidare av Joh. Rists »O Traurigkeit» (*O jammers id, o hjertequijd*) och »O grosser Gott ins Himmels Thron» (*O store Gud i himmels Thron*) samt av Joh. Heermanns »Herzliebster Jesu, was hast du verbroschen» (*O hiertans JEsu hwad har tu . . .*) och G.W. Sacers »O dass ich könnte Thränen ganz vergiesen» (*O at iagh kunde monga tårar fälla*) m. fl. Men av dessa översättningar, om vilkas poetiska vär-

de vi f. ö. blott kunna ha osäkra gissningar, upptogs endast sistnämnda, med Heermanns strax förut citerade psalm nära befryddade pessionsdikt i vissa psalmböcker (t. ex. i Eberdts Clenodium 1690), dock ej i den Swedbergiska 1694, ej heller i rikspsalmboken 1695. Den från Sacer hämtade psalmen är, liksom Heermanns »Herzliebster Jesu», skriven på något modifierad sappfisk meter och har samma rikedom på antiteser som den, t. ex. (v. 7):

Tin öron låto Werlden sig förföra/
Hans måste Judars Korsfäst, Korsfäst höra/
Hwad ondt tin Tunga här förskylla mände/
Måst han uthstånda.

Kunde händelsevis i något kyrkoarkiv eller bibliotek ett fragment eller än bättre ett oskadat exemplar av Springers »Konst-Spiegel» (möjligen under det tyska originalets författarnamn I. Barschamp) påträffas sammanbundet med ett annat litet asketiskt verk i samma format, skulle alltså antagligen rikare kunskap vinnas om Erik Norenus' förtjänster som psalmist.

Emil Liedgren.

Liturgisk-kyrkomusikaliska strävanden i nutidens västerländska kristenhet.

Den romerska kyrkan.

III.

(Forts. fr. föreg. nummer.)

De kyrkomusikaliska strävandena i Roms kyrka ha framför allt hemfört tvenne stora segrar: de nya vatikanska korallböckerna och Pius X:s Motu proprio av 1903 angående kyrkomusiken. Vi anknyta i det följande framställningen av de kyrkomusikaliska strävandena till dessa.

Då de bästa kyrkomusikaliska strävandena i nutiden äro en reaktion mot missförhållanden med mycket gamla rötter, tvingas vi till en början icke så litet tillbaka i tiden.

Den romerska kyrkan äger en musik beträffande vilken ingen kan göra henne äganderätten stridig: